

Araştırma Makalesi ♦ Research Article

**Genç Yetişkinlerin Aile Aidiyeti ve Sosyal Medya Bağımlılığı İlişkisinde
Yalnızlığın Aracı Rolü**

***The Mediating Role of Loneliness in the Relationship between Family Belonging and
Social Media Addiction among Young Adults***

Melike SEMERCİ**

ID 0000-0002-6383-8340

Mahmure Nur BAYRAM**

ID 0000-0003-3601-2751

Orhan KOÇAK *

ID 0000-0002-0281-8805

MAKALE BİLGİSİ

Başvuru: 26. 10. 2023
Düzeltilme Talebi: 29. 11. 2023
Son Düzeltilme: 03. 12. 2023
Kabul: 04. 12. 2023
Online Yayın: 15. 12. 2023

Anahtar Kelimeler:

Sosyal Hizmet
Aile Aidiyeti
Sosyal Medya Bağımlılığı
Yalnızlık
Genç Yetişkin

ARTICLE INFO

Submitted: 26. 10. 2023
Revision Requested: 29. 11. 2023
Final Revision Received: 03. 12. 2023
Accepted: 04. 12. 2023
Published Online: 15. 12. 2023

Keywords:

Social Work
Family Belonging
Social Media Addiction
Loneliness
Young Adult

ÖZ

Bireylerin ruh sağlığı gelişimi açısından önemli rol oynayan aile ilişkileri aynı zamanda gençlerin sosyal medya kullanımına yönelik bir risk unsuru barındırmaktadır. Bu bağlamda mevcut araştırmada; aile aidiyetinin sosyal medya bağımlılığına etkisinde yalnızlık düzeyinin aracı rolünü incelemek amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu Türkiye genelinde 18-20 yaş arası evli olmayan 526 katılımcı oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak: Aile Aidiyeti Ölçeği, Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ve UCLA Yalnızlık Ölçeği olmak üzere 3 farklı ölçek kullanılmıştır. Çevrimiçi anket yoluyla toplanan verilerin analiz süreci SPSS programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Analiz sürecinde betimsel analiz, regresyon analizi ve korelasyon analizlerinden yararlanılmıştır. Çoklu regresyon için ise PROCESS Macro programı kullanılarak aracılık ilişkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda; aile aidiyetinin sosyal medya bağımlılığı üzerindeki negatif etkisinde yalnızlığın aracı rolü tespit edilmiştir. Sonuç olarak; aile aidiyeti ve yalnızlığın sosyal medya bağımlılığını etkileyen faktörler arasında yer aldığı belirlenmiştir. Bu kapsamda sosyal medya kullanımında ailenin önemine dair farkındalığın artırılarak gençlerde aile ilişkileri ve sosyal desteğin güçlendirilmesine yönelik araştırmalara ağırlık verilmesi önem arz etmektedir.

ABSTRACT

Family relationships, which play a crucial role in the mental health development of individuals, also pose a risk factor for young people's social media use. In this context, the current study examines the mediating role of loneliness in the impact of family belongingness on social media addiction. The sample group of the study consisted of 526 participants aged 18-20 who were unmarried and from all over Turkey. Three different scales were used as data collection tools: the Family Belongingness Scale, the Bergen Social Media Addiction Scale, and the UCLA Loneliness Scale. The analysis process of the data collected through an online survey was conducted using the SPSS program. Descriptive, regression, and correlation analyses were employed during the analysis process. The PROCESS Macro program was used to examine the mediation relationship for multiple regression. As a result of the research, it was determined that loneliness plays a mediating role in the negative impact of family belongingness on social media addiction. In conclusion, family belongingness and loneliness were identified as factors influencing social media addiction. In this context, increasing awareness regarding the importance of family in social media usage is crucial. Emphasizing research aimed at strengthening family relationships and social support in young individuals is of significant importance.

*1Yazar İletişim/ Corresponding Author: Melike Semerci (Doktora Öğrencisi), İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye ✉ melike.semerci@ogr.iuc.edu.tr

*2 Mahmure Nur Bayram (Doktora Öğrencisi), İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye ✉ mahmurenur.bayram@ogr.iuc.edu.tr

*3 Orhan Koçak (Prof. Dr.), İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye ✉ orhan.kocak@istanbul.edu.tr

Kaynak Gösterimi/ Citing This Article: Semerci, M., Bayram, M. N. ve Koçak, O. (2023). Genç yetişkinlerin aile aidiyeti ve sosyal medya bağımlılığı ilişkisinde yalnızlığın aracı rolü. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 4(3), 273-288. doi:10.52108/2757-5942.4.3.4

1 Giriş

Teknoloji dünyasında yaşanan hızlı ve aktif gelişmeler başta gençler olmak üzere pek çok yaş grubunu doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Gündelik yaşamın büyük çoğunluğunu evde, işte, okulda telefon ve bilgisayar başında geçiren bireyler sanal dünyayı hayatlarının vazgeçilmez bir unsuru haline getirmektedir. Kolaylaştırıcı, zamandan ve mekândan tasarruf sağlayan kullanıcı dostu yeni teknolojiler bireyleri gerçek dünyadan uzaklaştırarak “sosyalleşme” olgusunun değiştiği, yalnızlığın sosyal medyadaki arkadaş sayısı ile ölçümlenebilir hale geldiği bir dünyaya dönüştürmüştür (Bardak ve Alkar, 2016: 57). Bu sayede sosyal ağlar gençlerin farklı iletişim kanallarını kullanarak çok yönlü iletişim sürecine dâhil olmalarını kolaylaştırmaktadır. Özellikle 18-34 yaş grubu tarafından yoğun olarak kullanılan sosyal medya ağları kişilerin gerçek hayattaki arkadaşlarıyla etkileşimde bulunabilecekleri ve yeni sosyal ağlar geliştirebilecekleri interaktif sohbet ortamı oluşturmalarına olanak sağlamaktadır (Wilson vd., 2010; Balcı ve Baloğlu, 2018).

Sosyal medya kullanımı pek çok farklı amaca hizmet etmektedir. Kimileri sosyal medyayı daha aktif bir sosyal yaşam amacıyla kullanırken kimileri ise dış dünyadan kendini soyutlamak amacıyla bu ağlardan yararlanmaktadır (Hazar, 2011). Gençlerin sosyal medya kullanımı incelendiğinde sosyal medyanın başta eğlence ve iletişim olmak üzere mesajlaşma, gündem takibi yapma gibi pek çok amaç ile kullanıldığı görülmektedir. Öncelikli kullanım amaçlarının ardından bilgi paylaşımı ve bilgiye erişim gibi kişisel gelişim amaçlı kullanım oldukça azdır (Çömlekçi ve Başol, 2019: 183). Sosyal ve politik yaşama katılım sağlayarak kendini ifade etme imkânı sunan sosyal ağlar kullanım çeşitliliği ile sosyal medya bağımlılığına zemin hazırlamaktadır (Babacan, 2016: 9). Her zaman ve her yerde erişilebilen sınırsız ve kontrolsüz sosyal medya kullanımı ise fiziksel, sosyal ve psikolojik birtakım sorunları da beraberinde getirmektedir (Filiz vd., 2014: 3).

Her yaşta görülebilen sosyal medya bağımlılığı dünyanın en önemli sorunlarından biri haline gelmektedir. Işık ve Topbaş (2015), video, oyun, görsel, grafik gibi çok yönlü iletişim unsurlarının bağımlılık faktörü içerdiğini söylemiştir. Sosyal medyada gereğinden fazla vakit harcayan ve geçirdiği vakti hesaplayamayan bireyler zaman içerisinde buldukları topluluktan kendilerini soyutlamaya ve dış dünya ile iletişimi sınırlandırmaya çalışmaktadır (Arıbaş ve Özşahin, 2022: 39). Özellikle internet ortamında geçirdiği vakti planlayamayan ve sınırlandıramayan gençler bu duruma bağlı olarak günlük işlerini aksatma ve başarısızlık durumu yaşayabilmektedir. Başarısızlık ve günlük işlerin aksaması kızgınlık, öfke, gerginlik ve sosyal izolasyon ile sonuçlanmaktadır (Ceyhan, 2008: 110). Yapılan çalışmalar sosyal medyada normalden daha fazla vakit geçiren kişilerin zaman kaybı yaşadığını ve bunun sonucunda akademik başarısızlığın oluştuğunu göstermektedir (Cabral, 2011; Kırık vd., 2015; Hawi ve Samaha, 2017).

Aşırı sosyal medya kullanımı toplumsal ilişkilerin zayıflamasına ve bireyin sosyal hayattan kendini soyutlamasına sebep olmaktadır. Teknolojik gelişmelerin hız kazanması birliktelik duygusunu azaltarak bireyselleşmeyi ön plana çıkarmıştır. İnsanlar toplumsal bir varlık olmalarına rağmen sanal dünyada geçirdikleri vakit ile giderek yalnızlaşmaktadır (Baudrillard, 2006). Araştırmacılar açısından yalnızlığın farklı şekillerde tanımları bulunmaktadır. Yalnızlık tanımı temelde ise üç hipotezle gündeme gelmektedir: ilk olarak yalnızlık, kişinin sosyal çevresinde anlamlandırdığı eksikliklerden oluşmaktadır, ikincisinde yalnızlık toplumsal soyutlamadan farklı olarak kişisel ve öznel bir süreçtir, üçüncüsünde ise yalnızlık deneyimi hoş görülmemen ve üzücü bir olaydır (Çetin ve Anuk, 2020). Günümüz teknoloji çağında yalnızlığın bir tercih olarak değil yaşam biçimi ve gündelik alışkanlıkların sonucu olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Literatüre bakıldığında problemli internet kullanımı ve sosyal ağ kullanımı yalnızlık ile ilişkilidir. Etkileşim amaçlı internet kullanımı internet bağımlılığına sebep olurken bu bağımlılık kişileri yalnızlaştırmaktadır (Batıgün ve Hasta, 2010). Yoğun internet kullanımı, aile ve arkadaşlarla geçirilen süreyi azaltarak sosyal çevrenin daralmasına ve yalnızlık ile stresin artmasına sebep olmaktadır (Puri ve Sharma, 2016). Yapılan bir çalışmaya göre özellikle pandemi sürecinde evde kalan kırılğan grupların dijital teknolojileri fazla kullanarak yalnızlaştıkları gözlemlenmiştir (Turner ve Gülerce, 2021).

İnternet kullanım süresinin artırılması ile oluşan yalnızlık ve sosyal çevrenin daralması aile ilişkilerinin incelenmesini gerektirmektedir. Doğumdan sonra başlayan bakım ihtiyacı ailenin sürekliliğini devamlı kılmaktadır. Aile bireyin fiziksel, sosyal ve psikolojik anlamda iyiliğini temin eden ve yaşam boyu iyilik halinin sürdürülmesine katkı sağlayan yapıdır. Aile içerisinde saygı görme, sevilme, değer verilme ve aidiyet önemli bir yere sahipken aidiyet duygusunun yoksunluğu bireyin

ruh sağlığını olumsuz etkilemekte kişiyi davranış ve uyum sorunlarıyla karşı karşıya bırakmaktadır (Duru, 2007). Ait olma ihtiyacı yeterli düzeyde karşılanmadığında depresyon, anksiyete, yalnızlık gibi duygusal sorunlar yaşanmaktadır (Uysal vd., 2015).

Anant (1966) aidiyeti "bireyin kendisini bir sistemin ya da çevrenin vazgeçilmez bir unsuru olarak hissetme deneyimi" olarak tanımlamıştır. Hagerty ve Patusky (1995), Anant'ın aidiyet tanımına "değerli katılım" ve "uyum" kavramlarını eklemiş değerli katılım'ın ihtiyaç duyulma ve saygı duyma deneyimlerini, uyum'un ise bireyin kişisel özelliklerinin bulunduğu çevre ile bağlantılı olduğunu vurgulamışlardır (Hagerty vd., 1992). Baumeister ve Leary (1995) ise "ait olma" kavramı üzerinde yoğunlaşmıştır. Ait olmayı az düzeyde de olsa devam eden önemli ilişkiler kurmak ve devam ettirmek için ihtiyaç duyulan tepki olarak ifade etmişlerdir (Baumeister ve Leary, 1995). Aidiyet duygusunun bir ihtiyaç olarak tanımlanması bu duygunun ilk karşılandığı yer olan ailenin önemini vurgulamaktadır. Maslow'un (1970) ihtiyaç hiyerarşisinde bireyin en temel ihtiyacı olan fiziksel ve güvenlik ihtiyacından sonra aidiyet ihtiyacı gelmektedir. Aidiyet ve güvenlik duygusu varoluşsal anlamda birbirini tamamlayan önemli unsurlardır. Aidiyetin hâkim olduğu bir ailede kendi tatmini yerine başkasının isteklerini öncüleme ve kendi tatminini erteleme söz konusudur. Aidiyetin olduğu yerde öteki olana değer verme ve fedakârlık temel değerdir (Maslow, 1970). Aile aidiyetinde ebeveynlerin çocuklarına gösterdiği ilgi ve bakım, çocuğun aile aidiyetini güçlendirerek olumlu bir ilişki ortaya çıkarır (King ve Boyd, 2016). Aidiyet duygusunun gelişiminde güvenli bağlanma ve ilişki kurma önemlidir. Bu nedenle çocuklarda aile aidiyetini geliştiren en önemli unsur ebeveynlerin çocuklarına gösterdiği sevgi ve değerdir. Çocukların söz sahibi olduğu ve desteklendiği, aile üyelerinin ortak paylaşımlar yapabildiği bir aile ortamı çocukların ailelerine karşı olan aidiyet duygusunu pekiştirecektir (King ve Boyd, 2016).

Sosyal medya kullanımının artışı ile ortaya çıkan risk unsurları alana dair farklı araştırmalara olan ihtiyacı ortaya koymaktadır. Çeşitli araştırmalar gençlerde problemlerle internet kullanımına bağlı yaygın bir sorun olan sosyal medya bağımlılığına vurgu yapmaktadır (Messias vd., 2011). Sosyal medya bağımlılığının nedenleri ve bazı değişkenlerle ilişkisine bakıldığında ise farklı kuramsal yaklaşımların varlığından söz etmek mümkündür. Nitekim sosyal medya bağımlılığı ile ilgili alan yazındaki çalışmalar; aile ilişkilerinin yetersizliği, aile içi iletişimde eksiklik, ev içerisinde sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanamaması, rol dağılımının belirsizliği, rol çatışmalarının yaşanması gibi sorun alanlarını, aşırı teknoloji kullanımına neden olan risk faktörleri olarak değerlendirmektedir (Bilgin vd., 2020; Park vd., 2008; Sanders vd., 2000; Savcı ve Aysan, 2017). Bu noktadan hareketle mevcut araştırmada gençlerin sosyal medya bağımlılığı aile sistemleri kuramı ekseninde incelenmiştir. Aile sistemleri kuramı, aileyi etkileşimsel örüntüler aracılığıyla işlev gören bir mekanizma olarak ele almaktadır (Minuchin, 1974). Ailedeki değişimlerin içsel ve dışsal faktörlere bağlı olarak dinamik bir sürece dayandığı kuramın genel yaklaşımları arasında yer almaktadır (Baran ve Atli, 2020). Bu bağlamda mevcut araştırmada aile sistemleri kuramı temel alınarak sosyal medya bağımlılığının aile aidiyeti üzerinden incelenmesi ve yalnızlık düzeyine yönelik aracı rolün ortaya konulması amaçlanmıştır. Gençlerin sosyal medya bağımlılığının aile etkeni üzerinden çoklu ilişkiler ile incelenmesi ise araştırmaya özgün bir nitelik kazandırmaktadır.

Bu kapsamda aile aidiyeti, sosyal medya bağımlılığı ve yalnızlık arasındaki ilişkiler mevcut literatür bağlamında incelenmiştir. Literatüre bakıldığında aile aidiyetinin psikolojik ve sosyal ilişkilerle bağlantılı olduğu ve aidiyetin yüksek olmasının ilişkiyi olumlu etkilediği görülmektedir (Hagerty vd., 1996). Aile aidiyeti yüksek kişilerin kuracağı bağ ve ilişkiler daha kuvvetli hale gelmekte aynı zamanda aile aidiyeti; sorumluluk bilincini, yardımlaşma duyarlılığını ve grupla çalışma motivasyonunu arttırmaktadır (Stamper vd., 2007: 314). Literatürde aile aidiyeti çalışmaları mevcuttur. Çalışmalar aile aidiyetinin yalnızlık, depresyon, bağımlılık faktörlerine olumlu katkı sağladığını göstermektedir. Cavga (2019), çalışmada lise öğrencilerinin aile yaşam doyumu, psikolojik dayanıklılığı ve sosyal medya kullanım bozukluğu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma bulgularından hareketle lise öğrencilerinin aile yaşam doyumunun artmasının sosyal medya bağımlılığını azaltmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Savcı ve Aysan (2017), teknolojik bağımlılıkların ergenlerde akran, arkadaş ve aile ilişkilerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Benzer bir çalışmada sosyal mecralarda uzun süreli vakit geçiren bireylerin aile paylaşımlarında isteksiz olduğu ve aile iletişimlerinin zayıfladığı bulgusuna ulaşılmıştır (Yalçın ve Yalçın, 2018). Bu kapsamda ilgili literatüre bağlı olarak H1 geliştirilmiştir.

H1: Gençlerde aile aidiyeti arttıkça sosyal medya bağımlılığı azalmaktadır.

Ait olma ve aidiyet, kişinin sosyal ve psikolojik dayanıklılığının temelini oluşturmaktadır. Bireyin ait olma kavramını ilk hissettiği yer ailedir. Aidiyetin, özellikle bu ihtiyacın ilk karşılandığı yer olan aile aidiyetinin yoksunluğu bireyin başta kendisiyle ve toplumla olan ilişkilerini zayıflatarak kişinin hem kendisine hem de çevreye yabancılaşmasına sebep olabilmektedir. Bu nedenle aidiyet durumu ruh sağlığı ile doğrudan ilişkilidir. Bireyde aidiyet duygusunun yoksunluğu depresyonun, yalnızlığın, stresin ve farklı ruhsal hastalıkların ortaya çıkma riskini arttırmaktadır (Cockshaw vd., 2014; Sargent vd., 2002). Aile aidiyetinin yalnızlık üzerinde olumsuz etkisi olduğuna dair literatürde çalışmalar bulunmaktadır. Isparta’ da 234 üniversite öğrencisinin yalnızlık düzeyleri ile aile aidiyeti ilişkisinin incelendiği çalışmada aile aidiyetinin yalnızlık üzerinde anlamlı etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Korkut ve Gençtürk, 2020). Benzer şekilde Turhan’ın (2021) çalışmasında aile aidiyet düzeyinin yüksek olmasının yalnızlığı azalttığı vurgulanmıştır. Yine Johnson, Lavoie ve Mahoney (2001), aile ortamının bireylerin kişisel ve sosyal ilişkilerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sebeple aile aidiyeti ve yalnızlığın ilişkili kavramlar olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda literatüre dayalı olarak H2 oluşturulmuştur:

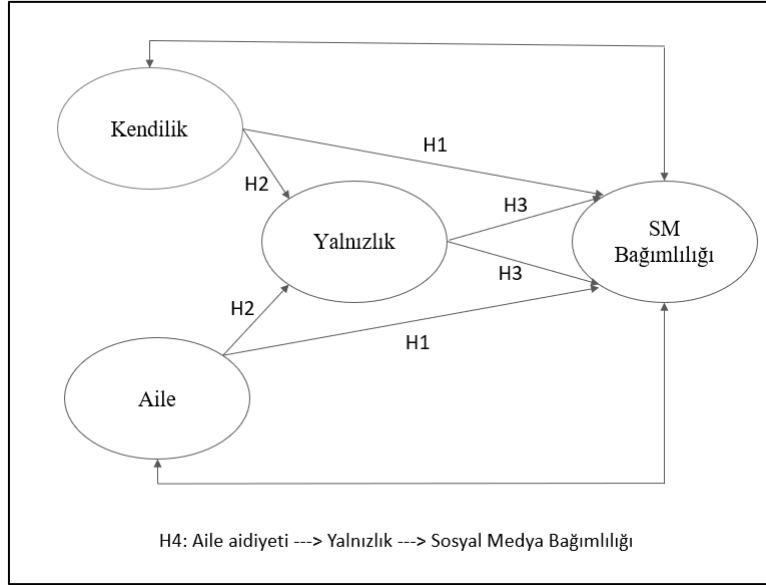
H2: Gençlerde aile aidiyeti arttıkça yalnızlık düzeyi azalmaktadır.

Aile, bireyin yaşamında bakım, koruma, sosyalleşme, sosyal ve ekonomik destek gibi pek çok alanda temel oluşturmaktadır (Mavili Aktaş, 2011). İnsan ilişkilerinin ve toplumla ilk temasın sağlandığı yer ailedir. Bu nedenle bireylerin ailelerine karşı aidiyetleri ve ailelerini algılayış şekilleri, kişilerin iyi oluşlarını etkilemektedir. Araştırmalar, aile ile kurulan sağlıklı ilişkilerin öznel iyi oluşu olumlu etkilediğini göstermektedir (Corsana vd., 2006; Eryılmaz, 2012; Jorenen ve Astedt-Kurki, 2005). Gençlerde aile aidiyetinin sosyal medya bağımlılığını ve yalnızlığı azaltıcı etkisi olduğu literatürdeki pek çok çalışma ile desteklenmektedir (Savcı ve Aysan, 2017; Turhan, 2021; Johnson vd., 2001; Gezgin vd., 2020). Buna bağlı olarak aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur:

H3: Gençlerin aile aidiyet düzeyi ile sosyal medya bağımlılığı arasında yalnızlığın aracı ilişkisi bulunmaktadır.

Sosyal medyanın aşırı ve bilinçsiz kullanımı; kişiler arası iletişim ve ilişki sorunları, toplumsal ilişkilerin zayıflaması, üzüntü, yalnızlık, kaygı, içe dönüklük, nomofobi (mobil cihazın olmama korkusu), netlesfobi (gündemden uzak kalma korkusu) gibi pek çok psikolojik soruna sebep olmaktadır (Batıgün ve Hasta, 2010: 11; Morahan ve Schumacher, 2003: 19). Bu gibi psikolojik rahatsızlıkların yanı sıra duygusal enerjinin azalmasıyla iş yaşamında başarısızlık ve aile yaşamında bozulmalar da ortaya çıkmaktadır (Zivnuska vd., 2019). Sosyal ilişkilerdeki değişim ve bozulmalar bireylerin yalnızlaşmasına zemin hazırlamaktadır. Sosyal medya bağımlılığı ile yalnızlık arasındaki doğrusal ilişki literatür ile desteklenmektedir. Primack ve arkadaşları (2017), Amaghan ve Akbağ (2018), Coşkun ve Sayar Kılıç (2022) çalışmalarında sosyal medya kullanımının artması ile yalnızlığın arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Tüm bunlar ışığında araştırmanın ana hipotezi olan aracı hipotez şu şekildedir:

H4: Gençlerde sosyal medya bağımlılığı arttıkça yalnızlık düzeyi artmaktadır.

Şekil 1. Araştırma Modeli

2 Yöntem

2.1 Metodoloji

Bu araştırma için nicel araştırma yöntemi kullanılmış olup araştırma deseni olarak ilişkisel desen tercih edilmiştir. İlişkisel desenler; değişkenler arasındaki ilişkiye odaklanan ve bu ilişkiye bağlı olarak genellenebilir sonuçlar elde etmeyi amaçlayan araştırma desenleridir (Yıldız, 2019).

Araştırmanın örneklem grubu 18-30 yaş arası bekâr katılımcılardan oluşmaktadır. Araştırma için bu yaş aralığındaki bekâr katılımcıların tercih edilme sebebi; araştırma kapsamının gençlerin kök ailelerinden elde edilen verilere göre oluşturulmak istenmesidir. Bu bağlamda gençlerin sosyal medya bağımlılığı ve yalnızlık ile ilişkilerinin kök aileleri üzerinden incelenmesi hedeflenmektedir. Belirlenen örneklem grubu için basit tesadüfi örneklem yöntemi kullanılarak 547 katılımcıya ulaşılmıştır. Bu katılımcılardan 19'u ise istenilen yaş kriterine uygun olmadığından çalışmaya dâhil edilmemiştir. Sonuç olarak araştırmanın örneklem grubu 526 kişiden oluşmaktadır. Anket verileri; Google form üzerinden oluşturulmuş ve örneklem grubunu temsil eden katılımcılara online olarak iletilmiştir. Veriler Mart 2023-Nisan 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Anket gerçekleştirilmeden önce katılımcılara bilgilendirme yapılarak gönüllülük esaslı hareket edilmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

2.2.1 Sosyo-Demografik Veri Formu

Araştırmanın anket formuna sosyo-demografik verileri içeren sorular dahil edilmiştir. Bu formda yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çalışma durumu, aile sosyo-ekonomik durumuna ve aile modeli sorularına yer verilmiştir. Bununla birlikte araştırmaya dönük daha kapsamlı veriler elde edebilmek amacıyla sosyal medyaya yönelik 3 seçenekli soru eklenmiştir. Bu sorular sosyal medyanın kullanım sıklığını, zamanını ve kullanılan sosyal medya platformlarını içermiştir.

2.2.2 Aile Aidiyeti Ölçeği

Mavili ve arkadaşları (2014) tarafından geliştirilen bu ölçek, beşli likert tipi yapıya sahiptir. 17 maddeden oluşan ölçek soruları 13'ü olumlu, 4'ü olumsuz ifadeleri içermektedir. Ölçeğin "kendilik aidiyeti" ve "aile aidiyeti" olmak üzere iki faktörü mevcuttur. Buna göre 1, 3, 4, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17. maddelerin toplamı "kendilik aidiyeti alt boyutu"nu ölçerken, 2, 5, 8, 9, 16. maddelerin toplamı ise "aile aidiyeti alt boyutu"nu ölçmektedir. Her iki alt boyutun toplamı "aile aidiyeti toplam puanını" vermektedir. Ölçekten alınan puan arttıkça aile aidiyeti de artmaktadır. Ölçeğe ilişkin örnek sorular; "aileme güçlü bir şekilde bağlılık hissediyorum", "ailede hayır deme hakkım hep korunur"

şeklinde. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ise (Cronbach Alfa değeri) 0,94 olarak hesaplanmıştır. Mevcut araştırmada ise Cronbach Alfa değeri 0,923 olarak bulunmuştur.

2.2.3 Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği

Andreassen ve arkadaşları (2016) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Demirci (2019) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçekte bulunan maddeler zihinsel uğraş, duygudurum değişikliği, tolerans, yoksunluk, çatışma ve başarısız bırakma girişimi olmak üzere 6 temel bağımlılık ölçütünü karşılamaktadır. Tek boyuttan oluşan ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0,83 olarak bulunmuştur. Ölçek 5'li likert tipi yapıya sahiptir. Bu araştırma için ise Cronbach Alfa değeri 0,746 olarak hesaplanmıştır.

2.2.4 UCLA Yalnızlık Ölçeği

Russel ve arkadaşları (1980) tarafından geliştirilen UCLA Yalnızlık Ölçeği, 10'u düz, 10'u ters yönde olmak üzere 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri sosyal ilişkilere dair duygu ve düşüncelere yer vermekte, 4'lü likert tipi yapıya sahiptir. Ölçekten alınan yüksek puan yalnızlık düzeyini arttırmaktadır. Demir (1989) tarafından Türkçeye çevrilen ölçeğin kısa formu ise Doğan ve arkadaşları (2009) tarafından oluşturulmuştur. Kısa formulu ölçeğin iç tutarlılığına ait Cronbach Alfa değeri 72 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmanın Cronbach Alfa değeri 0,826 olarak bulunmuştur.

2.3 Verilerin Analizi

Çevrimiçi anket yoluyla toplanan veriler ilk olarak MS Excell'e aktarılmıştır. Aktarılan veriler MS Excell dosyası üzerinde düzenlenerek SPSS programında çalışılmıştır. Verilerin analizi SPSS 22.0 programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Önerilen ölçüm modelinin IBM AMOS 24 üzerindeki etkinliğini kontrol etmek ve faktörlerin yapı geçerliliğine sahip olduğunu doğrulamak için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Değerlendirme modelinin uyumu açısından gerekli sonuçlar elde edildikten sonra SPSS veri dosyası üretilmiş ve uygun faktörlere göre veriler analiz edilmiştir. Araştırmanın demografik verileri, frekansları, ortalamaları ve standart sapmaları betimsel analiz yöntemiyle oluşturulmuştur. Daha sonra korelasyon ve regresyon analizleri uygulanarak gerekli tablolar araştırmaya aktarılmıştır. Çoklu regresyon analizi için ise PROCESS Macro programı kullanılarak aracılık ve düzenleyici analizler oluşturulmuştur.

2.4 Doğrulayıcı Faktör Analizi

Araştırmada kullanılan ölçekler doğrulayıcı faktör analizi kullanılarak faktör analizine tabi tutulmuştur. Faktörlerin geçerliliği doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile ölçümlenmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklerle 4 faktörlü bir model oluşturulmuştur. Uyum iyiliğini hesaplamak için CMIN/DF, RMSEA, NFI, CFI, GFI ve IFI değerleri kullanılmıştır. Buna göre ilgili tablo aşağıda sunulmuştur:

Tablo 1. Doğrulayıcı Faktörler

Kriter	Normal uyum değeri	Güçlü uyum değeri	Önerilen uyum değeri
CMIN/DF (x2 /df)	< 5	< 3	1,948
RMSEA	< 0.08	< 0.05	0,042
GFI	> 0.90	> 0.95	0,917
CFI	> 0.90	> 0.95	0,955
TLI	> 0.90	>0.95	0,95
IFI	> 0.90	> 0.95	0,955
NFI	> 0.90	> 0.95	0,912

2.5 Etik Kurul Onayı

Araştırma'nın tümünün etik ilke ve kurallara uygun olması amacıyla T.C. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı tarafından 2023/145 sayılı etik kurul onayı alınmıştır.

3 Bulgular

3.1 Betimleyici Analiz

Araştırmanın betimleyici analizleri Tablo 2’de gösterilmiştir. Tabloya göre katılımcıların %27,9’u erkek, %72,1’i kadındır. Katılımcıların yaş ortalamaları 23,31 (SD=3,198)’dir. Eğitim durumlarına bakıldığında ağırlıklı oranın %72,2 ile lisans grubuna ait olduğu görülmektedir. Katılımcıların %44,7’sinin çalışan, %55,3’ünün ise çalışmayan olarak dağılım gösterdiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte katılımcıların sosyal medya kullarımlarına dair sorular yer almaktadır. Bu gruplandırmalara bakıldığında; katılımcıların en fazla kullandıkları sosyal medya platformu %70,3 ile Instagram’dır. Sosyal medya’nın kullanım zamanının ise akşam (%48,5) ve gece (%32,1) saatlerinde yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Son olarak sosyal medya’nın kullanım amacına bakıldığında eğlence (%35,2) ve boş zamanı değerlendirme (%36,1) amacıyla kullanımın daha yoğun olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Betimleyici Analiz

<i>Değişken</i>	<i>Grup</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss.</i>
Cinsiyet	Erkek	147	27,9		
	Kadın	379	72,1		
Yaş				23,31	3,198
Eğitim Durumu	İlkokul	0	0		
	Ortaokul	3	0,6		
	Lise	77	14,6		
	Lisans	380	72,2		
	Lisansüstü	66	12,5		
Çalışma Durumu	Çalışıyor	235	44,7		
	Çalışmıyor	291	55,3		
Sosyal Medya Türü	Facebook	3	0,6		
	Twitter	58	11,0		
	Instagram	370	70,3		
	Tiktok	14	2,7		
	Youtube	81	15,4		
Sosyal Medya Zamanı	Gündüz	102	19,4		
	Akşam	255	48,5		
	Gece	169	32,1		
Sosyal Medya Kullanım Amacı	Eğlence	185	35,2		
	Bilgi edinme	143	27,2		
	Boş zamanı değerlendirme	190	36,1		
	İş	4	0,8		
	Arkadaş	4	0,8		
	Total		526	100%	

3.2. Korelasyon Analizi

Tablo 3'te değişkenler arasındaki korelasyon analizleri yer almaktadır. Tabloya bakıldığında yaş değişkeni; eğitim durumu ($r=-,149^{**}$, $p<0.01$), kendilik aidiyeti ($r=-,384^{**}$, $p<0.01$), aile aidiyeti ($r=-,313^{**}$, $p<0.01$) ve yalnızlık $r=-,152^{**}$, $p<0.01$) ile negatif korelasyon gösterirken, sosyal medya bağımlılığı ($r=,176^{**}$, $p<0.01$) ile pozitif korelasyonu bulunmaktadır. Eğitim durumunun ise yalnızlık değişkeni ile negatif ilişkisi mevcuttur ($r=-,149^{**}$, $p<0.01$). Kendilik aidiyeti değişkenine bakıldığında; sosyal medya bağımlılığı ($r=-,109^{*}$, $p<0.05$) ve yalnızlık ($r=-,384^{**}$, $p<0.01$) ile negatif bir ilişkide olduğu görülmektedir. Benzer şekilde aile aidiyetinin de sosyal medya bağımlılığı ($r=-,101^{*}$, $p<0.05$) ve ($r=-,313^{*}$, $p<0.05$) yalnızlık ile negatif korelasyona sahip olduğu anlaşılmaktadır. Son olarak sosyal medya bağımlılığı ile yalnızlık değişkeni arasında pozitif ilişkinin varlığı dikkat çekmektedir ($r=,313^{*}$, $p<0.05$).

Tablo 3. Değişkenler Arasındaki Korelasyon İlişkisi

	X	Sd.	1	2	3	4	5
1 Yaş	23,31	3,198	1**				
2 Eğitim Durumu	3,97	,542	-,149**	1			
3 Kendilik Aidiyeti	4,1709	,78410	-,384**	,075	1		
4 Aile Aidiyeti	3,6857	,98736	-,313**	,041	,757**	1	
5 Sosyal Medya Bağımlılığı	2,8625	,86941	,176**	-,085	-,109*	-,101*	1
6 Yalnızlık	1,8121	,62955	-,152**	-,149**	-,384**	-,313**	,176**

3.3. Regresyon Analizi

Araştırmada bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenlere etkisi Tablo 4'te yer almaktadır. Tabloda mevcut analizlere uygun olarak 3 farklı model oluşturulmuştur. Model 1'de kendilik aidiyeti ve aile aidiyetinin yalnızlık üzerindeki etkisi gösterilmiştir. Buna göre kendilik aidiyetinin yalnızlık üzerinde negatif yönlü bir etkisinin olduğu anlaşılmaktadır ($B=-0,2715$, $p<0.001$). Aile aidiyetinin ise yalnızlık üzerinde negatif etkisi olmasına rağmen bu etkinin anlamlı olmadığı görülmektedir ($B=-0,0274$, $p>0.05$). Model 2'de ise kendilik aidiyeti ve aile aidiyetinin yalnızlık değişkeni ile birlikte sosyal medya bağımlılığına etkisi gösterilmiştir. Tabloya bakıldığında kendilik aidiyeti ($B=-0,0393$, $p>0.05$) ve aile aidiyetinin ($B=-0,013$, $p>0.05$) sosyal medya bağımlılığına etkisi anlamlı değil iken yalnızlığın sosyal medya bağımlılığı üzerindeki etkisinin pozitif olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($B=0,177$, $p<0.01$). Model 3'te ise kendilik aidiyeti ve aile aidiyetinin sosyal medya bağımlılığı üzerindeki etkisi ele alınmıştır. Bu etkiye bakıldığında her iki değişkenin de anlamlı sonuç vermediği anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar kendilik aidiyeti ($B=-0,0874$, $p<0.01$) ve aile aidiyeti ($B=-0,0178$, $p<0.01$) şeklinde tabloda yer almaktadır.

Tablo 4. Bağımlı Değişkenler Üzerindeki Ana Etkiler

Değişken	Model 1: Yalnızlık			Model 2: SM Bağımlılığı			Model 3: SM Bağımlılığı		
	B	SE	P	B	SE	P	B	SE	P
Sabit	3,3988	0,3164	<0.001	3,6175	0,4693	<0.001	3,016	0,5157	<0.001
Kendilik Aidiyeti	-0,2715	0,0491	<0.001	-0,0874	0,0729	0,231	-0,0393	0,0745	0,5979
Aile Aidiyeti	-0,0274	0,0391	0,4828	-0,0178	0,058	0,7583	-0,013	0,0576	0,8218
Cinsiyet	0,0505	0,0566	0,3728	0,1605	0,084	0,0565	0,1516	0,0835	0,0701
Yaş	-0,0074	0,0096	0,4409	-0,0275	0,0143	0,0551	-0,0262	0,0142	0,0662

Eğitim Durumu	-0,108	0,051	0,0347	-0,0435	0,0757	0,5654	-0,0244	0,0755	0,7466
Çalışma Durumu	0,1042	0,0576	0,0708	0,1368	0,0854	0,1098	0,1183	0,0851	0,165
Yalnızlık							0,177	0,0647	0,0065
F		18,415			4,4305			4,9133	
P		<0.001			0,0002			<0.001	
r2		0,1755			0,0487			0,0623	

3.4. Aracılık Analizi

Araştırmada aracılık analizi sonuçlarına ulaşmak için öncelikle değişkenler arasında direkt regresyon analizleri yapılmıştır (Tablo 4). Model 1'e göre kendilik aidiyetinin yalnızlık üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Model 2'de ise kendilik aidiyetinin sosyal medya bağımlılığı üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir. Benzer şekilde Model 3'te de kendilik aidiyetinin yalnızlık ile birlikte sosyal medya bağımlılığı üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte aracılık etkisini gösteren Tablo 5'te yalnızlığın aracılık etkisinin istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Dolaylı Etki=-0,0481, SE=0,0218, 95% CI (-0,0958, -0,0099)). Dolayısıyla kendilik aidiyetinin sosyal medya bağımlılığı üzerindeki negatif etkisinde yalnızlığın aracı olarak artırıcı rolü tespit edilmiştir.

Tablo 5. Kendilik Aidiyetinin Sosyal Medya Bağımlılığı Üzerindeki Total, Direkt ve İndirekt Etkileri

Kendilik aidiyetinin sosyal medya bağımlılığı total etkisi						
		DE	SE	LLCI	ULCI	
		-0,0874	0,0729	-0,2305	0,0558	
Kendilik aidiyetinin sosyal medya bağımlılığı direkt etkisi						
		DE	SE	LLCI	ULCI	
		-0,0393	0,0745	-0,1857	0,1071	
Yalnızlık aracılığı ile kendilik aidiyetinin sosyal medya bağımlılığı etkisi						
Bağımsız	Aracı	Bağımlı	DE	SE	LLCI	ULCI
Kendilik Aidiyeti	> Yalnızlık	> Sosyal Medya Bağımlılığı	-0,0481	0,0218	-0,0958	0,0099

Diğer bir bağımsız değişken olan aile aidiyetinin etkisi Tablo 4'te yer almaktadır. Model 1'e göre aile aidiyetinin yalnızlık üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde Model 2 ve Model 3'te de aile aidiyetinin sosyal medya bağımlılığı üzerindeki etkisi ve kendilik aidiyetinin yalnızlık ile birlikte sosyal medya bağımlılığı üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla aracı etkinin olması için gerekli anlamlı ilişkiler tespit edilmemiştir. Buna bağlı olarak aracılık etkisini gösteren Tablo 6'da yalnızlığın aracı etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Dolaylı Etki=-0,0049, SE=0,0081, 95% CI (-0,0235, 0,0095)). Dolayısıyla kendilik aidiyetinin sosyal medya bağımlılığı üzerindeki negatif etkisinde yalnızlığın aracı olarak artırıcı rolü mevcut iken, aile aidiyetinin aracı rolünün olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 6. Aile Aidiyeti Üzerinden Total, Direkt ve İndirekt Etkiler

Aile aidiyetinin sosyal medya bağımlılığı total etkisi					
		DE	SE	LLCI	ULCI
		-0,0178	0,058	-0,1317	0,096
Aile aidiyetinin sosyal medya bağımlılığı direkt etkisi					
		DE	SE	LLCI	ULCI
		-0,013	0,0576	-0,1262	0,1002

Yalnızlık aracılığı ile aile aidiyetinin sosyal medya bağımlılığı etkisi

Bağımsız	Aracı	Bağımlı	DE	SE	LLCI	ULC I
Aile Aidiyeti	> Yalnızlık	> Sosyal Medya Bağımlılığı	-0,0049	0,0081	-0,0235	0,0 095

4 Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada sosyal medya bağımlılığının aile aidiyeti ve yalnızlık üzerindeki aracı etkisi incelenmiştir. Bu amaçla çalışma kapsamında sosyal medya kullanım düzeyi ile aile aidiyetinin sosyodemografik özelliklere göre değişimi incelenmiştir. Sosyal medya bağımlılığının önlenmesi ve azaltılmasında aile aidiyetinin önemi ve aile ilişkilerine bağlı olarak yalnızlık etkisi araştırılmıştır.

Araştırma verilerinden elde edilen sonuçlara göre en fazla kullanılan sosyal medya platformu Instagram'dır. Onurlubaş ve Öztürk'ün çalışmasında, Y kuşağı katılımcılarının günde ortalama 1-2 saat Instagram'da vakit geçirdiği tespit edilmiştir. Benzer şekilde Armağan, Karakulle ve Karademir'in çalışmasında, Türkiye'de 22 milyonun ve dünya çapında 600 milyonun üzerinde kullanıcı sayısı ile Instagram kullanımının olduğu vurgulanmıştır. Araştırmada yaş değişkeni ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yaş değişkeni sosyal medya bağımlılığı üzerinde etkilidir. Tekedere ve Arpacı (2016), Şener, Emre ve Akyıldız (2015), Ünlü (2018) çalışmalarında yaş değişkeninin sosyal medya bağımlılığında etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çayırılı'nın (2017) çalışması ve İspanya'da Observatorio Fundacion Vodafone CERMI (2011) araştırma sonuçları yaş ilerledikçe sosyal medya kullanımının azaldığını ve bunun farklı etkenlere bağlı değişkenlik gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Gençlerin sosyal medyayı eğlence amacıyla kullanmalarının yüksek olduğu görülmektedir. Buna paralel olarak Çömlekçi ve Başol (2019), İnce ve Koçak (2019), Wang ve arkadaşları (2014) tarafından yapılan çalışmalarda gençlerin sosyal medyayı daha çok eğlence ve sosyal etkileşim amacıyla kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bazı araştırma sonuçlarında ise sosyal medya kullanım amacının farklılaştığı görülmektedir. Nitekim Güteryüz ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında katılımcıların sosyal medya kullanım amacının gündem takibi olduğunu vurgulanmıştır. Bu durum çalışmalardaki örneklem gruplarının çeşitliliğinden ve o zamanın şartlarından kaynaklanabilir.

Gençlerde sosyal medya bağımlılığı arttıkça yalnızlık düzeyinin artması (H4) hipotezi, araştırmadaki sosyal medya bağımlılığı ve yalnızlık arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiyi desteklemektedir. Literatürdeki çalışmalar araştırma sonucu ile paraleldir. Yüksel (2020) ve arkadaşları, Türkel ve Dilmaç (2019), Çağır (2010) ve Ayaroğlu (2002) benzer sonuçları elde etmişlerdir. Yalnızlık duygusunun sosyal medya kullanımında teşvik edici bir faktör olduğu tespit edilmiştir (Yüksel vd., 2020).

Aile aidiyeti ölçeğinin alt boyutlarından olan kendilik aidiyeti ile sosyal medya bağımlılığı ve yalnızlık arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür. Benzer şekilde Erözkan (2020) ve Yöyen (2017) kendilik aidiyetinin yüksek olmasının yalnızlık üzerindeki negatif yönlü olumlu etkisine vurgu yapmıştır. Yıldırım (2021) tarafından yapılan araştırmada da aşırı sosyal medya kullanımının aile aidiyetinin alt boyutlarından olan kendilik aidiyeti üzerinde etki ettiği ve aile içi ilişkileri zedeleyerek olumsuz sonuçlara yol açtığı vurgulanmıştır.

Kendilik aidiyeti ile sosyal medya bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Literatürde kendilik aidiyeti üzerinden bu bilgiyi destekleyici çalışmalar bulunamamıştır ancak aile aidiyeti ile ilişkilendirilmiş çalışmalar mevcuttur. D'Arienzol, Boursier ve Griffiths (2019) sosyal medya kullanımının artmasını aile aidiyet düzeyinin azalması ile ilişkilendirmiştir.

Aile aidiyeti ölçeğinin alt boyutlarından olan kendilik aidiyeti ile sosyal medya bağımlılığı ve yalnızlık arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür. Elitaş ve Keskin (2014) bireylerin sanal aidiyet duygusu geliştirerek yalnızlaştığına vurgu yapmıştır. Benzer şekilde Yüksel, Çini ve Yasak (2020) çalışmalarında sosyal medya bağımlılığının artması ile yalnızlığın arttığını ifade etmişlerdir. Alanyazındaki pek çok çalışma bu bulguyu desteklerken (Goldberg, 1996; Scherer, 1997; Young ve Rodgers, 1998); yalnızlık ile sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkinin arttığı ya da azaldığı ise farklı çalışmalarla (Amichai-Hamburger & Ben-Artzi, 2003; MorahanMartin ve Schumacher, 2003; Whitty ve McLaughlin, 2007) desteklenmiştir.

Gençlerde aile aidiyeti arttıkça yalnızlık düzeyinin azalması (H2) hipotezi araştırmada kendilik aidiyetinin yalnızlık üzerinde anlamlı etkisi olduğu sonucunu desteklemektedir. Korkut ve Gençtürk çalışmasında kendilik aidiyetinin yalnızlık üzerindeki etkisini farklı yordayıcılar ile açıklasa da (yaş, cinsiyet, aile tip vb) aile aidiyeti ile yalnızlığın negatif yönlü orta ilişkisi olduğunu ifade etmişlerdir. Turhan (2021) ise kendilik aidiyetinin yalnızlığı açıklamadaki rolünde aile aidiyetinden daha fazla rol üstlendiği vurgulanmıştır. Literatürdeki çalışmaların birçoğu yalnızlığı aile aidiyeti ile açıklamaktadır. Kendilik aidiyeti üzerinden farklı yordayıcılarla karşılaştırma yapılan çalışmalar sınırlıdır. Kendilik aidiyeti ile aile aidiyeti karşılaştırması yapan Cerev ve Yusufoglu (2019) ise gençlerde kendilik aidiyetinin aile aidiyetinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Gençlerde aile aidiyeti arttıkça sosyal medya bağımlılığının azalması (H1) hipotezi, araştırmanın sonuçları ile desteklenmektedir. Araştırmadan elde edilen sonuca göre kendilik aidiyetinin sosyal medya bağımlılığı üzerindeki negatif etkisi bulunmaktadır. Gençlerin aile aidiyet düzeyi ile sosyal medya bağımlılığı arasında yalnızlığın aracı ilişkisi (H3) hipotezi ise aracılık analizi sonuçlarında kendilik aidiyetinin sosyal medya bağımlılığı üzerindeki negatif etkisinde yalnızlığın aracı olarak arttırıcı rolünü vurgulamıştır. Aile desteğinin sosyal medya bağımlılığını azaltmada direkt etkisi olmadığı ancak yalnızlığı azaltarak sosyal medya bağımlılığının azalmasına katkı sağladığı bulgusuna ulaşmıştır. Bu durum literatürdeki çalışmalarda aile aidiyeti üzerinden açıklanmaktadır. Günüş ve Doğan (2013) tarafından yapılan çalışma bireyin ailesinden gördüğü sosyal destek azaldıkça sosyal medya bağımlılık oranının arttığını desteklemektedir. Çakır ve Oğuz (2017) ise çalışmalarında yoğun internet kullanımının kişiler arası ilişkiye zarar verdiğini ve bu durumun kişileri yalnızlaştırdığını ifade etmişlerdir.

Çalışma sonucunda sosyal medya bağımlılığının yalnızlığı etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal medya bağımlılığı arttıkça yalnızlık da artmaktadır. Demografik değişkenler açısından bakıldığında ise yaş ile sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki görülürken yaş ile aile aidiyeti, kendilik aidiyeti ve yalnızlık arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Eğitim durumu ise yalnızlık ile negatif yönlü anlamlı bir ilişki oluşturmuştur. Bu çalışma sonucunda kendilik aidiyetinin sosyal medya bağımlılığı üzerindeki negatif etkisinde yalnızlığın aracı olarak arttırıcı rolü tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle aile desteği direkt sosyal medya bağımlılığını azaltmamakta aile desteği yalnızlığı azaltarak sosyal medya bağımlılığını azaltmaktadır.

Sosyal medya bağımlılığı başta bireyin ailesini ve yaşantısını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle bağımlılık oluşmadan önce toplumun temel yapıtaşı olan ailenin bilinçlendirilmesi ve fiziksel, zihinsel ve sosyal süreçlerle güçlendirilmesi önemlidir. Bağımlılığın önlenmesi amacıyla gençlere ve ailelerine yönelik bilinçlendirme, bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır. Ortaokul, lise öğrencilerine ve ailelerine yönelik bağımlılık konulu seminer, eğitim ve konferanslar düzenlenmelidir. Öğrencilerin bağımlılık konusunu içselleştirmeleri ve kavrayabilmeleri adına "bağımlılık deneyim paylaşım gruplarına" katılımı teşvik edilmelidir. Aile desteği yalnızlığı ve sosyal medya kullanımını azalttığından ailenin güçlendirilmesi önemlidir. Bu doğrultuda okullarda psikososyal destek birimleri oluşturulmalı ve bu birimlerde öğrencilerin aile içi ilişkilerine yönelik güçlendirme planları yapılmalıdır. Aile paylaşım grupları oluşturularak hem ailelerin ihtiyaç analizinin yapılması hem de çocuk ve aile temelli sosyal aktivitelerin planlanması noktasında çalışmalar gerçekleştirilmelidir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors declare no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Grant Support: The authors received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

Kaynakça/ References

Amichai-Hamburger, Y. ve Ben-Artzi, E. (2003). Loneliness and internet use. *Computers in Human Behavior*, (19), 71– 80.

Amaghani, F. F. ve Akbağ, M. (2018). Gençlerde sosyal medyaya yönelik tutumlar ve yalnızlık: İlişkisel bir inceleme. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 6(15), 5-42.

Armağan, M. V., Karakulle, I. ve Karademir, Ö. (2019). Sosyal medya kullanan tüketicilerin algıları üzerine bir araştırma: Instagram örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 1-14.

Andreassen, C. S., Billieux, J., Griffiths, M. D., Kuss, D. J., Demetrovics, Z., Mazzoni, E. ve Pallesen, S. (2016). The relationship between addictive use of social media and video games and symptoms of psychiatric disorders: a large-scale cross-sectional study. *Psychology of Addictive Behaviors*, 30(2), 1-36.

Arıbaş, A. N. ve Özşahin, F. (2022). İş yaşamında yalnızlığın sosyal medya bağımlılığına etkisinin incelenmesi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1), 37-46.

Ayaroğlu, N. S. (2002). *The relationship between internet use and loneliness of university students* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Babacan, M. E. (2016). Sosyal medya kullanım alanları ve bağımlılık ilişkisi. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, (3), 7-28.

Balcı, Ş. ve Baloğlu, E. (2018). Sosyal medya bağımlılığı ile depresyon arasındaki ilişki: "Üniversite gençliği üzerine bir saha araştırması". *İletişim*, (29), 209-234.

Baumeister, R. F. ve Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529.

Baran, G. ve Atli, S. (2020). *Tarihsel süreçte aile ve aile kuramları*, G. Baran (Ed.), *Aile yaşam dinamiği* içinde (ss. 35-67). Ankara: Pelikan Yayınevi.

Bardak, F. ve Alkar, Y. Ö. (2016). Üniversite öğrencilerinin sosyal ağları kullanım amaçlarına göre internet bağımlılığı ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Bağımlılık Dergisi*, 17(2), 55-65.

Batıgün, A. ve Hasta, D. (2010). Yalnızlık ve kişilerarası ilişki tarzı açısından bir değerlendirme. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 213-219.

Baudrillard, J. (2006). *Amerika*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Bilgin, M., Şahin, İ. ve Togay, A. (2020). Social media addiction in adolescents and parent-adolescent relationship. *Education & Science/Eğitim ve Bilim*, 45(202), 263-281.

- Cabral, J. (2011). Is generation y addicted to social media. *The Elon Journal of Undergraduate Research in Communications*, 2(1), 5-14.
- Cavga, Z. (2019). Lise öğrencilerinde aile yaşam doyumu ile psikolojik dayanıklılık ve sosyal medya kullanım bozukluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ceyhan, E. (2008). Ergen ruh sağlığı açısından bir risk faktörü: İnternet bağımlılığı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15(2), 109-116.
- Cockshaw, W. D., Shochet, I. M. ve Obst, P. L. (2014). Depression and belongingness in general and workplace contexts: A cross-lagged longitudinal investigation. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 33(5), 448-462.
- Corsano, P., Majorano, M. ve Champretavy, L. (2006). Psychological well-being in adolescence: The contribution of interpersonal relations and experience of being alone. *Adolescence*, 41(162), 341-353.
- Coşkun, S. ve Saray Kılıç, H. (2022). Relationship of adolescents' internet and smartphone addiction with loneliness, sleep quality and academic achievement levels. *Bağımlılık Dergisi*, 23(4), 511-521.
- Çağır, G. (2010). Lise ve üniversite öğrencilerinin problemleri internet kullanım düzeyleri ile algılanan esenlik halleri ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişki (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Çakır, Ö. ve Oğuz, E. (2017). Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 418-429.
- Çetin, C. ve Anuk, Ö. (2020). COVID-19 pandemi sürecinde yalnızlık ve psikolojik dayanıklılık: bir kamu üniversitesi öğrencileri örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 170-189.
- Çömlekçi, M. F. ve Başol, O. (2019). Gençlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal medya bağımlılığı ilişkisinin incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(4), 173-188.
- D'Arienzo, M.C., Boursier, L. ve Griffiths, M. D. (2019). Addiction to social media and attachment styles: a systematic literature review. *International Journal of Mental Health and Addiction*, (17), 1094-1118.
- Demir, A. G. (1989). UCLA yalnızlık ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 7-23.
- Demirci, İ. (2019). Bergen sosyal medya bağımlılığı ölçeğinin Türkçeye uyarlanması, depresyon ve anksiyete belirtileriyle ilişkisinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, (20), 15-22.
- Doğan, T., Çetin, B. ve Sungur, M. Z. (2009). İş yaşamında yalnızlık ölçeği Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10(6), 271-277.
- Duru, E. (2007). Sosyal bağlılık ölçeği'nin türk kültürüne uyarlanması. *Eurasian Journal of Educational Research*, (26), 85-94.
- Eryılmaz, A. (2012). Pozitif psikoterapi bağlamında yaşam amaçları belirleme ölçeğinin üniversite öğrencileri üzerinde psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *KlinikPsikiyatri*, (15), 166-174.
- Filiz, O., Erol, O., Dönmez, F. ve Kurt, A. (2014). BÖTE sosyal ağ siteleri kullanım amaçları ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Instructional Technologies*, 17-28.
- Korkut, G. ve Gençtürk, Z. (2020). Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile aile aidiyeti arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(24), 209-231.
- Gezgin, D. M., Ümmet, D. ve Hamutoğlu, N. B. (2020). Üniversite öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı: çok boyutlu yalnızlığın yordayıcı rolü. *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(2), 317-329.

Goldberg, I. (1996). Internet addictive disorder (IAD) diagnostic criteria. 21 Ağustos 2023 tarihinde www.Psycom.Net/Iadcriteria.Html adresinden erişildi.

Gülyüz, S., Esentaş, M., Yıldız, K. ve Güzel, P. (2020). Sosyal izolasyon sürecindeki bireylerin serbest zaman değerlendirme biçimleri: sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal medya bağımlılığı ilişkisinin incelenmesi. *Focuss Spor Yönetimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 31-45.

Günüç, S. ve Doğan, A. (2013). The relationships between turkish adolescents' internet addiction, their perceived social support and family activities. *Computers In Human Behavior*, (29), 2197-207.

Hagerty, B. M., Lynch-Sauer, J., Patusky, K. L., Bouwsema, M. ve Collier, P. (1992). Sense of belonging: a vital mental health concept. *Archives of Psychiatric Nursing*, 6(3), 172-177.

Hagerty, B. M., Williams, R. A., Coyne, J. C. ve Early, M. R. (1996). Sense of belonging and indicators of social and psychological functioning. *Archives of Psychiatric Nursing*, (10), 235-244.

Hawi, N. S. ve Samaha, M. (2017). The relations among social media addiction, self-esteem, and life satisfaction in university students. *Social Science Computer Review*, 35(5), 576-586.

Hazar, M. (2011). Sosyal medya bağımlılığı- bir alan çalışması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (32), 151-175.

Işık, U. ve Topbaş, H. (2015). Facebook ve bağımlılık: Medya bağımlılığı araştırması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (38), 319- 336.

İnce, M. ve Koçak, M. (2019). Gençlerin sosyal medya kullanımı ile yaşam memnuniyetleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *The Journal of Academic Social Science*, (95), 87-100.

Johnson, H. D., Lavoie, J. C. ve Mahoney, M. (2001). Interparental conflict and family cohesion: Predictors of loneliness, social anxiety, and social avoidance in late adolescence. *Journal of Adolescent Research*, 16(3), 304-318.

Joronen, K. ve Åstedt-Kurki, P. (2005). Familial contribution to adolescent subjective well-being. *International Journal of Nursing Practice*, 11(3), 125-133.

Kırık, A.M., Arslan, A., Çetinkaya, A. ve Gül, M. (2015). A quantitative research on the level of social media addiction among young people in turkey. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 3(3),108-122.

King, V. ve Boyd, L. M. (2016). Factors associated with perceptions of family belonging among adolescents. *Journal of Marriage and Family*, (78), 1114-1130.

Korkut, G. ve Gençtürk, Z. (2020). Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile aile aidiyeti arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(24), 209-231.

Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality* (2. Baskı). New York: Harper and Row.

Mavili, A., Kesen, N. F. ve Daşbaş, S. (2014). Aile aidiyeti ölçeği: bir ölçek geliştirme çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (33), 29-45.

Mavili Aktaş, A. (2011). *Ben ve ailem*. Konya: Atlas Yayınevi.

Morahan-Marín J. M. ve Schumacher, P. (2003). Loneliness and social uses of the internet. *Computers in Human Behavior*, 19, 659-671.

Messias, E., Castro, J., Saini, A., Usman, M. ve Peeples, D. (2011). Sadness, suicide, and their association with video game and internet overuse among teens: Results from the youth risk behavior survey 2007 and 2009. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 41(3), 307-315.

Minuchin, S. (1974). *Families and family therapy*. Cambridge: Harvard University Press.

Onurlubaş, E. ve Öztürk, D. (2018). Sosyal medya uygulamalarının Y kuşağı satın alma davranışı üzerine etkisi: instagram örneği. *Opus International Journal Of Society Researches*, 9(16), 984-1016.

- Park, S. K., Kim, J. Y. ve Cho, C. B. (2008). Prevalence of internet addiction and correlations with family factors among south korean adolescents. *Adolescence*, 43(172).
- Primack, B. A., Shensa, A., Sidani, J. E., Whaitte, E. O., Lin, L. Y., Rosen, D., Colditz, J. B., Radovic, A. ve Miller, E. (2017). Social media use and perceived social isolation among young adults in the U.S. *American Journal of Preventive Medicine*, 53(1), 1-8.
- Puri, A. ve Sharma, R. (2016). Internet usage, depression, social isolation and loneliness amongst adolescents. *Indian Journal of Health and Wellbeing*, 7(10), 996-1003.
- Russell, D., Peplau, L. A. ve Cutrona, C. E. (1980). The revised UCLA loneliness scale: Concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39(3), 472-480.
- Sanders, C. E., Field, T. M., Miguel, D. ve Kaplan, M. (2000). The relationship of internet use to depression and social isolation among adolescents. *Adolescence*, 35(138), 237-242.
- Savcı, M. ve Aysan, F. (2017). Technological addictions and social connectedness: Predictor effect of internet addiction, social media addiction, digital game addiction and smartphone addiction on social connectedness. *Dusunen Adam: Journal of Psychiatry & Neurological Sciences*, 30(3), 202-216.
- Sargent, J., Williams, R. A., Hagerty, B., Lynch-Sauer, J. ve Hoyle, K. (2002). Sense of belonging as a buffer against depressive symptoms. *Journal of the American Psychiatric Nurses Association*, 8(4), 120-129.
- Stamper, C. L., Masterson, S. S. ve Knapp, J. (2007). A Typology of organizational membership: understanding different membership relationships through the lens of social exchange. *Journal of Organizational Behavior*, 5(3), 303-328.
- Scherer, K. (1997). College life online: Healthy and unhealthy internet use. *Journal of College Student Development*, (38), 655 - 665.
- Tekedere, H. ve Arpacı, F. (2016). Orta yaş ve yaşlı bireylerin internet ve sosyal medyaya yönelik görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(2), 377-392.
- Turhan, S. (2021). Almanya'da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin yalnızlık ve depresyon düzeylerinin aile aidiyeti açısından incelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Turner, H. ve Gülerce, H. (2021). Migrants and communication technologies in challenging times; a double-edged sword. V. Bozkurt, G. Dawes, H. Gülerce, P. Westenbroek (Ed.). *The societal impacts of COVID-19: A transnational perspective içinde* (ss.161-172). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Türkel, Z. ve Dilmaç, B. (2019). Ergenlerde sosyal medya kullanımı, yalnızlık ve yaşam doyumu arasındaki yordayıcı ilişkiler. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 57-70.
- Wang, J. L., Jackson, L. A., Gaskin, J. ve Wang, H. Z. (2014). The effects of social networking site (sns) use on college students' friendship and well-being. *Computers In Human Behavior*, (37), 229- 236.
- Whitty, M. T. ve Mclaughlin, D. (2007). Online recreation: The relationship between loneliness, internet self-efficacy and the use of the internet for entertainment purposes. *Computers in Human Behavior*, 23(3), 1435-1446.
- Wilson, K., Fornasier, S. ve White, K. M. (2010). Psychological predictors of young adults' use of social networking sites. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 13(2), 173-177.
- Uysal, M. S., Alicioğlu, Ö. ve Tosun, U. (2015). Depresyon etiyolojisinde etnik köken ve arkadaşlık örüntülerinin etkisi. *Eleştirel Psikoloji Bülteni*, (6), 145-147.
- Yıldırım, I. (2021). Sosyal medya, dijital bağımlılık ve siber zorbalık ekseninde değişen aile ilişkileri üzerine bir değerlendirme. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(5), 1237-1258.

- Yıldız, A. (2019). *İşletme alanında nicel araştırma yöntemleri ve yayın etiği*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Young, K. S. ve Rodgers, R. (1998). The relationship between depression and internet addiction. *Cyberpsychology & Behavior*, 1(1), 25-28.
- Yöyen, E. (2017). Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(6), 2185-2198.
- Yüksel, Y. M., Çini, A. ve Yasak, B. (2020). Genç yetişkinlerde sosyal medya bağımlılığı, yalnızlık ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (40), 66-85.
- Yusufoğlu, Ö. Ş. ve Cerev, G. (2019). Gençlerde aidiyet düzeyinin akademik başarıya etkisi: Fırat üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(2), 289-302.
- Yüksel, M., Çini, A. ve Yasak, B. (2020). Genç yetişkinlerde sosyal medya bağımlılığı, yalnızlık ve yaşam doyumunun incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (40), 66- 85.
- Zivnuska, S., Carlson, J. R., Carlson, D. S., Harris, R. B. ve Harris, K. J. (2019). Social media addiction and social media reactions: The implications for job performance. *The Journal of social psychology*, 159(6), 746–760. doi: 10.1080/00224545.2019.1578725